

LUNDS
UNIVERSITET

KOVU02, Konst, kultur och hälsa, 7,5 HP, kvartsfart, hösten 2022

I samarbete med Primärvården i Region Skåne arrangerar Institutionen för kulturvetenskaper vid Lunds universitet en uppdragsutbildning om konst, kultur och estetik som resurs inom vård och omsorg. Kursen vänder sig till personal inom hälsa, vård och omsorg, socialt arbete, vid kulturinstitutioner, samt till alla med intresse för det tvärfackliga fältet kultur och hälsa.

Kursens syfte

Syftet med utbildningen är att ge de studerande fördjupade kunskaper om konst, kultur och estetik som resurs inom hälso-, vård- och omsorgsarbete. Stor vikt läggs vid aktuell vetenskaplig forskning om hur utövande av konstarterna samt estetiska upplevelser kan främja hälsa, välbefinnande, läkande och rehabilitering. Kursen kombinerar medicinska och humanistiska perspektiv på människan och hennes förmåga att skapa och erfara skönhet och mening i ett hälso- och vårdsammanhang. Kursen innehåller såväl teoretiska som praktiska moment. Efter kursen kommer de studerande att ha kunskaper för att resonera teoretiskt om och praktiskt arrangera aktiviteter med konst, kultur och estetik för att främja hälsa och välbefinnande.

Målgrupp

Kursen vänder sig till personal inom hälsa, vård och omsorg, socialt arbete, vid kulturinstitutioner, samt till alla med intresse för det tvärfackliga fältet kultur och hälsa.

Kursens innehåll

Kursen ger teoretisk förståelse och praktiska färdigheter inom fältet konst, kultur och hälsa, utifrån såväl medicinska som humanistiska perspektiv. Kursinnehållet omfattar bland annat historiska perspektiv på kultur och hälsa, nutida forskningsrön om konstarternas effekter på hälsa, välbefinnande, läkande och rehabilitering, olika metoder för att mäta sådana effekter, samt medicinska och filosofiska perspektiv inom fältet.

Kursen ger insikt i och erfarenhet av att utöva och uppleva konstformer, såsom bildkonst, musik, litteratur samt dans och rörelse. Ett viktigt fokus är hur skapande och estetiska upplevelser praktiskt kan förmedlas i olika sammanhang, såsom i vårdmiljöer, på kulturinstitutioner och i vardagen. Kursen tar också upp den estetiska upplevelsens särart samt aspekter som skönhet, mening, närvaro, tolkning och inlevelse.

Vidare berör kursen pedagogik, vägledning, gruppdynamik, projektutvärdering samt etiska frågeställningar kopplat till konst, kultur och hälsa.

Kursens upplägg och innehåll reflekterar utvecklingen inom kultur och hälsa-fältet de senaste åren i Sverige, i Norden och internationellt. En stor mängd vetenskapliga studier, liksom rapporter från Världshälsoorganisationen och andra aktörer, har visat på konstarnas och kulturens reella och potentiella roll för hälsa och välbefinnande och därmed också för samhällsekonomin. I Sverige, Danmark och Norden i övrigt har flera regioner nu inrättat permanenta insatser för att utveckla och implementera kultur och hälsa-perspektiven inom hälsa, vård och omsorg, bland annat med fokus på mental hälsa och främjande av folkhälsa. Kursen förmedlar kunskaper och färdigheter som behövs för att förverkliga detta syfte.

Kursledare

Anita Jensen, kultur- och hälsostrateg, PhD, Centrum för primärvårdsforskning, Region Skåne
Max Liljefors, professor i konsthistoria och visuella studier, Lunds universitet

Kursens lärare

Birgitta Ahlsell, dansare och dans- och rörelsesterapeut
Katarina Bernhardsson, docent i litteraturvetenskap, Lunds universitet
Anita Jensen, PhD, kultur- och hälsostrateg, Centrum för primärvårdsforskning, Region Skåne
Max Liljefors, professor i konsthistoria och visuella studier, Lunds universitet
Anders Ohlsson, professor i litteraturvetenskap, Lunds universitet
Kirsti Øibakken Pedersen, musikterapeut och musiker

Kurstillfällen höstterminen 2022

14–16 september, 13–14 oktober, 10–11 november och 8–9 december. Alla dagar kl. 10.00–16:00, om inte annat anges i schemat.

Plats

Helgonavägen 3 Entré D, 223 62 Lund. Vissa kursmoment ges på Skissernas Museum och Malmö Live.

Antal deltagare och avgift

Avgiften per deltagare är 11 000 SEK exkl. moms. Vid färre än 22 deltagare ställs kursen in.

Sista anmälningdag

31 juli 2022. Anmälan är bindande.

Kontakt kursledare och examinator

Max Liljefors, professor i konsthistoria och visuella studier, Lunds universitet
070-173 07 98
max.liljefors@kultur.lu.se

Anita Jensen, PhD, kultur- och hälsostrateg, Centrum för primärvårdsforskning, Region Skåne
072-467 28 93
anita.jensen@skane.se

Kontakt intresseanmälan

Emma Tullberg, Avdelningen för uppdragsutbildning vid Lunds universitet
073-063 03 27
emma.tullberg@fsi.lu.se

SCHEMA

Kurstillfälle 1. Onsdag 14 – fredag 16 september: Introduktion samt Bildkonst

Onsdag 14 september

Konst, kultur och hälsa – introduktion till ett mångvetenskapligt fält

Alltmer forskning visar att deltagande i konst- och kulturaktiviteter kan förbättra mental och fysisk hälsa på olika sätt. Det gäller mätbara effekter på fysisk hälsa och rehabilitering liksom på livskvalitet och välbefinnande, på individnivå och på folkhälsonivå.

I fältet kultur och hälsa samarbetar många vetenskaper med olika perspektiv på kunskap och hälsa. Kursens första dag introducerar dessa perspektiv och ger en övergripande förståelse för det tvärvetenskapliga fältet kultur och hälsa.

10:15–11:00 Registrering, introduktion, välkomstkaffe

11:15–13:00 Föreläsning: Konst, kultur och hälsa som ett mångvetenskapligt fält

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anita Jensen

Föreläsningen ger en introduktion till fältet kultur och hälsa, med tonvikt på Norden och Storbritannien, samt en översikt över fältets historik med exempel på hur man har använt konst och kultur för hälsofrämjande effekter för individ och samhälle. Olika definitioner av hälsa diskuteras.

Kultur och hälsa är ett mångvetenskapligt fält som rymmer olika metoder för kunskapsinhämtning. Exempelvis kombineras kvantitativa mätmetoder från medicin och hälsovetenskaper med kvalitativa, tolkande perspektiv från humaniora. Föreläsningen ger insyn i dessa perspektiv och presenterar några konkreta projekt samt ett ramverk för att förstå evidenshierarkien i vetenskaplig forskning.

13:00–14:00 Lunch

14:15–16:00 Seminarium: Hur kan kultur och hälsa-perspektivet bidra till din egen verksamhet?

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anita Jensen

På seminariet får deltagarna diskutera hur kultur och hälsa-perspektivet skulle kunna bidra till deras egna verksamheter. De får också identifiera en konstart – bildkonst, musik, dans och rörelse eller litteratur – som verkar särskilt intressant för dem. I grupper diskuteras olika aspekter av implementering, såsom målgrupp, antal deltagare, krav på lokal, tidsåtgång och evaluering.

Torsdag 15 september

Estetiska upplevelser för hälsa och välbefinnande

Att ha en estetisk erfarenhet är att bli medveten om vad vi upplever genom kroppens sinnen – syn, hörsel, beröring, känslan av rörelse, osv. Nästan all konst når oss genom sinnena och vill berika vår upplevelse av att vara förnimmande varelser.

Den här dagen ägnar vi åt att studera humanistiska och medicinska perspektiv på vad en estetisk upplevelse är för något. Vi provar också konkreta metoder för att genom konsten skapa och förstärka sådana upplevelser hos oss själva och andra.

10:15–12:00 Föreläsning: Den estetiska upplevelsens särart

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Max Liljefors

Föreläsningen ger en introduktion till filosofiska och medicinska synsätt på vad en estetisk upplevelse är och hur den påverkar oss. Hur skiljer sig det estetiska medvetandet från vardagsmedvetandet? Sitter skönheten i konstverket eller i betraktarens öga? Måste jag förstå ett konstverk för att kunna tolka det? Genom att bekanta oss med olika synsätt på dessa frågor får vi verktyg att själva förhålla oss till den estetiska upplevelsen och dess potential för hälsa och välbefinnande.

12:00–13:00 Lunch

13:15–15:00 Workshop: Estetiska upplevelser i praktiken

Plats: LUX sal **TBA** Lärare: Max Liljefors

Vi kommer att pröva olika konkreta metoder för att locka fram och förstärka estetiska upplevelser hos oss själva och andra, och att kommunicera dem. Vi kommer att träna vår varseblivning och fantasi och undersöka olika sätt att skapa mening i konsten.

Fredag 16 september

Bildkonst

Dagen inleds med ett besök på Skissernas museum, Lunds universitets konstmuseum. Här kommer vi att praktisera de metoder vi bekantat oss med föregående dag. Vi kommer att bli insläppta före öppningsdags, så vi kan ha hela museet för oss själva.

09:00–11:00 Besök på Skissernas museum, Lund

Plats: Skissernas museum, Lund. Lärare: Max Liljefors

11:00–13:00 Lunch

13:00–15:00 Grupparbete och seminarium: hur kan bildkonsten användas i vårdmiljöer?

Plats: LUX sal **TBA** Lärare: Max Liljefors och Anita Jensen

Kurstillfälle 2. Torsdag 13 – fredag 14 oktober: Skönlitteratur och läsning

Torsdag 13 oktober

Shared reading

Skönlitteratur har i alla tider varit en port till människans inre värld. Böcker kan hjälpa henne att finna nya förhållningssätt gentemot livet i allmänhet och sin egen livssituation. Att dela sin läsoplevelse med andra kan vara ett sätt att knyta an, bryta känslor av isolering och integrera andras perspektiv i sin förståelse av tillvaron.

10:15–12:00 Föreläsning: Litteratur, text och läsning i vård och omsorg

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anders Ohlsson

Föreläsningen utgår från forskningsprojektet ”Gemensam högläsning och socialt samspel” och presenterar delresultat från några olika studier, däribland en med deltagare på ett stadsbibliotek och en med deltagare på Åtstörningsenheten vid Skånes universitetssjukhus.

Shared reading (ung. gemensam läsning) är en metod utvecklad av välgörenhetsorganisationen The Reader i Storbritannien, som forskning har visat kan stärka deltagarnas självkänsla, reducera deras upplevelser av ensamhet och vidga perspektivet på det egna livet. I Shared reading medverkar deltagarna inte i egenskap av patienter, utan som läsare och medmänniskor.

12:00–13:00 Lunch

13:15–15:00 Seminarium och workshop: Shared reading

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anders Ohlsson

I denna workshop får kursdeltagarna själva delta i en session med Shared reading.

15:15–16:00 Avslutande diskussion

Fredag 14 oktober

10:15–12:00 Föreläsning: Litteratur och empati i en vårdkontext

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Katarina Bernhardson

Vad kan skönlitteraturen bidra med i en vårdkontext? På vilket sätt kan den fungera som en grund för gemensamma diskussioner som berör empati, vardagsetik och bearbetandet av olika perspektiv? Föreläsningen ger en bakgrund till narrativ medicin och medicinsk humaniora. Utifrån litterära exempel och mångårig erfarenhet av undervisning på läkarutbildningen ges en bred förståelse för litteraturens möjligheter, genom såväl läsning och diskussion av litteratur som skrivpedagogik för kreativt och reflekterande skrivande.

12:00–13:00 Lunch

13:15–15:00 Grupparbete och seminarium: Kultur och hälsa i min verksamhet

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Max Liljefors och Anita Jensen

Kurstillfälle 3. Torsdag 11 – fredag 12 november 2021: Musik samt Dans och rörelse

Torsdag 11 november

Musik

Musikens hälsostärkande potential ligger i att den kan påverka oss emotionellt, fysiologiskt och biologiskt. På senare år forskare undersökt musikens inverkan på oss, bland annat genom studier av hjärnan och kroppens biokemiska reaktioner. Att lyssna på musik som vi uppskattar kan öka halten av dopamin och oxytocin, som har positiva effekter på vårt humör och välbefinnande. Musiken kan också påverka vår hjärtfrekvens och andning samt vårt blodtryck. Den sporrar oss till kroppsrörelse, ger uttryck för våra emotioner och kan hjälpa oss att bryta känslor av isolering. Idag används musik framgångsrikt inom flera medicinska områden för terapeutiska och rehabiliterande syften.

10:15–11:00 Rekapitulering av och frågor om tidigare undervisningstillfällen

11:15–13:00 Föreläsning: Varför musik?

Plats: Malmö Live, Green Room, Lärare: Kirsti Øibakken Pedersen

Musik har blivit en självklar del av människans vardag, från spellistan i mobilen till konsertupplevelser, kanske eget musicerande, irriterande hissmusik, glassbilens melodi, sjungande publikhav på sportarenor och vaggvisan som får barnet att somna.

Hur går det att dra fördel av musikens kvaliteter i det vårdande mötet med människor? Forskning kring musikens hälsostärkande effekter är ett växande tvärvetenskapligt fält, särskilt i Norden där musikterapiforskningen är stark. Föreläsningen presenterar möjliga sätt att förstå musikens betydelse, evolutionärt, kulturellt och individbaserat. Kliniska exempel ges från musikterapeutiskt arbete inom somatisk barnsjukvård.

13:00–14:00 Lunch

14:15–16:00 Workshop: Med musiken

Plats: Green Room, Malmö Live, Lärare: Kirsti Øibakken Pedersen

I denna workshop, som inte kräver musikalisk förkunskap, möts vi i musiken, både som lyssnare och utövare i en lekfull och trygg ram. Praktiska övningar följs upp av reflektion och exempel på olika användningsmöjligheter.

Fredag 11 november 2012

Kultur på recept samt Dans och rörelse

10:15–11:00 Rekapitulering av förra undervisningstillfället

11:15–13:00 Föreläsning: **Kultur på recept**

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anita Jensen

Konceptet Kultur på Recept (KuR) finns numera i flera länder, men vilka är målgrupperna, vilka aktiviteter ingår och hur är programmen uppbyggda? Denna föreläsning ger inblick i några olika KuR-program och den internationella KuR-forskningen samt visar hur KuR passar in i primärvården. Dessutom presenteras forskning som belyser vårdpersonalens perspektiv på KuR.

13.00–14.00 Lunch

14:15- 16.00 Dans- och rörelseworkshop: **Dansens potential**

Plats: LUX Personalmatsalen. Lärare: Birgitta Ahlsell

I den här workshopen kommer vi att samtala om dansens hälsoeffekter, men framför allt praktiskt erfara kroppens potential genom dans och rörelse. Vi kommer att lägga fokus på andning och närvaro i enkla övningar, som deltagarna sedan kan praktisera själva. Vi kommer att undersöka olika sätt att röra oss i rummet, i relation till musiken, oss själva och varandra. När vi dansar, får vi tillgång till vår livskraft och kroppens inneboende resurser. Kroppen kommunicerar, och när vi uppmärksammar informationen inifrån oss själva, så stärker vi vår kontakt med kroppen och vår självkänsla. Hela människan involveras, kroppsligt, kognitivt, emotionellt och socialt.

Kurstillfälle 4. Torsdag 8 – fredag 9 december: Examination

Redovisning av studenternas idéer för konst- och kulturaktiviteter i den egna verksamheten

Tid båda dagarna: 09:00 – 16:00. Detaljerade examensinstruktioner ges vid kursstart.

Plats: LUX sal **TBA**. Lärare: Anita Jensen och Max Liljefors

Kursen examineras genom att deltagarna redovisar sina idéer för hur konst och kultur kan integreras i de egna verksamheterna. Deltagarna utför uppgiften i grupp, baserat på ett gemensamt intresse för olika konstformer och aktiviteter samt på vilket slags verksamhet man arbetar inom. Redovisningen sker inför helklass. Lärare och de andra deltagarna ger feedback.